

2. Жичкина А. Е. Социально-психологические аспекты виртуальной коммуникации : [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://forum.oculus.ru/?m=sr&it=15020>

3. Подгорная И. С. Становление индивидуальных стилей медиакommunikации: основные факторы и особенности / И. С. Подгорная // Вестник Одесского национального университета. – 2014. – № 1. – С. 251–261.

4. Савчук В. В. Медиафилософия. Приступ реальности / В. В. Савчук. – СПб : РХГА, 2013. – 338 с.

5. McLuhan M. Understanding Media: The Extansions of Man / М. McLuhan. – МА : The MIT Press, 1994. – 389 p.

Сіпович Д.І.

студентка,

Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського

ПСИХОЛОГІЧНА ПІДТРИМКА ЧОЛОВІКІВ, ЩО ВИЙШЛИ З МІСЦЬ ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ, В УМОВАХ НЕДЕРЖАВНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

З місць позбавлення волі щорічно виходить велика кількість чоловіків, які потребують психологічної допомоги. Відомо, що психіка ув'язненого зазнає значного психологічного навантаження, яке лише посилюється після виходу особи з виправного закладу. У зв'язку з цим одразу після звільнення потрібно розпочинати інтенсивну психологічну підтримку.

Питання психологічної підтримки чоловіків, які вийшли з місць позбавлення волі, є не повною мірою вивченим в науковій літературі і потребує детального дослідження. Дану тему вивчали В.М. Вовк, Т.В. Журавель, В.М. Калівошко та інші.

Необхідність психологічної підтримки звільнених викликана тим, що людина, потрапляючи в нові умови життя і соціальне середовище, зустрічається зі специфічними труднощами, до подолання яких вона не завжди психологічно готова. Така зустріч для колишніх засуджених часто буває несподіваною і викликає реакції, не адекватні умовам ситуації і вимогам норм моралі. Нерідко це посилюється неправильним ставленням оточуючих до засуджених, що веде до надмірного збудження або гальмування нервових процесів і до нервових зривів. Засуджений починає невірно оцінювати свою поведінку і вчинки інших людей і, як

наслідок, неправильно діяти. Отже, психологічна підтримка у таких умовах виходить на перший план після звільнення.

Психологічна підтримка – це область практичного застосування психології, орієнтована на підвищення соціально-психологічної компетентності і надання психологічної допомоги як окремій людині, так і групі або окремій організації. Це безпосередня робота з людьми, спрямована на вирішення різного роду психологічних проблем, пов'язаних з труднощами в міжособистісних відносинах, а також глибинних особистісних проблем [3, с. 65]. Психологічна підтримка допомагає подолати інертність людської психіки, прискорює її перебудову у зв'язку зі зміною обставин. Це особливо актуально для чоловіків, звільнених з місць позбавлення волі – це особи чоловічої статі, які відбули термін покарання у вигляді позбавлення волі (у повній або частковій ізоляції від суспільства) [5, с. 56].

Відомо, що колишні засуджені звертаються за допомогою до державних установ неохоче, швидше вони звернуться до недержавної організації, а серед останніх – до тієї, де співробітниками є колишні ув'язнені, які добре розуміються на психології засуджених та звільнених. Недержавні організації – це організації, які не є частиною державних структур. На практиці, особливо в контексті соціальної політики і соціальної роботи, цей термін зазвичай вживається для позначення громадських чи благодійних організацій, які не пов'язані з приватним бізнесом [1, с. 87].

Перш за все слід зазначити, що більшості засуджених притаманні специфічні стани, які викликані такими чинниками:

- 1) ізоляцією від суспільства і перебуванням у замкненому середовищі;
- 2) обмеженням у задоволенні потреб, у першу чергу біологічних, через тотальну регламентацію поведінки;
- 3) примусовим включенням до одностатевих соціальних груп [2, с. 136].

Необхідно пам'ятати, що багатьом колишнім засудженим притаманні: аморальні почуття; підвищена емоційна збудливість; невміння, а часто небажання стримувати себе; підвищена експресивність (від латинського *expressio* – виразність проявів емоцій); відсутність співчуття, байдужість до чужого горя; виражена залежність свого емоційного стану від впливу групи; почуття своєї неповноцінності та безперспективності; маскування істинних переживань [4, с. 147].

Формування адекватних емоційних станів і перевиховання почуттів у колишніх засуджених стає складним завданням у діяльності установ, що працюють з колишніми в'язнями, у тому числі недержавних організацій.

Найефективнішим засобом психологічної підтримки, з точки зору працівників недержавних організацій, що працюють з колишніми в'язнями, є індивідуальна бесіда.

Індивідуальна бесіда стає такою формою, яка сприяє зближенню поглядів співрозмовників, встановленню між ними контакту, довіри і взаєморозуміння [3, с. 52]. Відомо, що людина один на один поводиться інакше, аніж в оточенні багатьох людей. Тому нерідко тільки віч-на-віч зустрівшись із людиною, можна визначити її позицію і знайти пояснення її діям.

Саме індивідуальна бесіда відіграє значну роль у психологічній підтримці колишнього засудженого, адже вона допомагає останньому перш за все довірити свої проблеми і труднощі працівнику недержавної організації. Для подолання психологічних бар'єрів та досягнення довіри між фахівцем і звільненим у взаємодії індивідуальна бесіда передбачає поступове проходження ряду стадій, що відрізняються рівнем відкритості, довіри й емоційності.

На першій стадії («накопичення первинної згоди») передбачається зняття напруги та подолання психологічних бар'єрів, саме тому фахівець починає спілкування з нейтральних та цікавих для підопічного тем (музика, кіно, спорт, цікаві для підопічного події), погоджуючись з його думками, не вступаючи у дискусії, проявляючи загальну цікавість до бесіди. Рекомендується починати бесіду з питань, на які можна прогнозувати позитивну відповідь засудженого – «Так». Засудженому не задаються запитання, які б викликали у нього незгоду або які були б неприємні для нього. Таким чином, засуджений у бесіді стає більш впевненим, невимушеним, ненапруженим, зацікавленим у спілкуванні [4, с. 25].

На другій стадії («пошук і обговорення головних інтересів, особливо тих, які співпадають») головним завданням є створення основи для психологічного об'єднання, тому тут виявляються і обговорюються ті інтереси засудженого, що збігаються у нього та у фахівця. Йде пошук спільних поглядів і думок [4, с. 25].

Таким чином взаємовідносини стають більш глибокими, переходять із офіційної в міжособистісну площину, долається дистанція між фахівцем і підопічним.

На третій стадії («прийняття принципів та особистісних якостей, які пропонуються та корисні для спілкування») заохочується

розповідь засудженого про себе, про свою особистість. Головне завдання – визначити та словесно підкреслити позитивні та найбільш цінні якості засудженого [4, с. 25].

Під час четвертої стадії («виявлення якостей, небезпечних для спілкування») починають обговорюватись негативні якості підопічного, його проблеми, незручні або ризиковані аспекти його поведінки. Негативні якості або проблеми, що виявляються в ході бесід, не засуджуються фахівцем і не обговорюються. Можливі розмірковування про негативні якості та ризиковану поведінку не як про риси підопічного, а як про абстрактні явища (наприклад, розмірковування про небезпечність того чи іншого прояву поведінки взагалі) [4, с. 25].

П'ята стадія («індивідуальний вплив та взаємна адаптація до співрозмовника») характеризується повною довірою та відсутністю психологічних бар'єрів, відбувається глибоке обговорення проблем, особистісних якостей та ризиків поведінки засудженого, фахівець допомагає підопічному побачити свої проблеми та знайти шляхи їх вирішення [4, с. 26]. На шостій стадії («вироблення загальних правил і узгоджена взаємодія») засудженому надається підтримка в роботі над собою та над своїми проблемами [4, с. 26].

Індивідуальну бесіду, як і інші методи, в НДО можуть проводити штатні (якщо такі є), або залучені психологи. Останні працюють, як правило, на волонтерських засадах. Ці психологи працюють, зазвичай, 2-3 рази на тиждень. Однак на практиці часто трапляється, що індивідуальні бесіди ефективніше проводять ті співробітники НДО, які мали досвід перебування у в'язниці та успішної реабілітації на волі. Звільнені чоловіки найбільше цінують бесіду саме таких співробітників, оскільки лише останні здатні до кінця усвідомити і зрозуміти сутність проблеми звільненого.

Під час бесіди може використовуватись метод переконання, основною рисою якого є такий вплив на психіку засудженого, за якого досягають розуміння завдань і формують згоду з необхідністю її виконання. Також, до найбільш важливих методів належить метод навіювання, який передбачає вплив на психіку людини без критичного її сприйняття. Навіювання має на меті змінити ставлення колишнього засудженого до його негативних установок, прищепити йому нові прагнення. Навіювання, як правило, пов'язане з авторитетом людини, яка його здійснює [2, с. 142].

Таким чином, розглянувши методи психологічної підтримки, можна стверджувати, що саме індивідуальна бесіда має відігравати провідну роль в роботі працівника НДО з колишнім засудженим,

адже за допомогою цього методу людина може повною мірою відкритися, довірити свої проблеми та відчутти свою потрібність.

Список використаних джерел:

1. Ванникова О., Ткачук А. Громадські організації в Україні: новий поступ з новим законодавством // *Голос громадянина*. – 1997. – № 4. – С. 4-8.
2. Особливості адаптації та реабілітації осіб, звільнених з місць позбавлення волі // *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ України*. – 2004. – № 3. – С. 233-238.
3. Психологический словарь. – М.: Наука, 1983. – 51 с.
4. Підготовка до звільнення осіб, які відбувають покарання у виді обмеження або позбавлення волі на певний строк: методичний посібник / [Вовк В.М., Журавель Т.В., Калівошко В.М. та інші]; за заг. ред. Т.В Журавель, Ю.В. Пилипас. – К.: «Версо-04», 2012. – 168 с.
5. Словник законодавчих термінів. – К.: Грані-Т, 2008. – 586 с.

Соломка К.О.

студентка,

Науковий керівник: Тищенко Л.В.

кандидат психологічних наук, доцент,

Маріупольський державний університет

ФОРМУВАННЯ ЕФЕКТИВНОГО ОБРАЗУ МАЙБУТНЬОГО ОСОБИСТОСТІ

За визначенням сучасної психологічної науки особистість має невпинно розвиватися і змінюватися таким чином, щоб її властивості і можливості були краще пристосовані до нових, більш складних завдань. Тому уявлення про майбутнє є невід'ємною частиною життєвого шляху особистості, оскільки утворюють суб'єктивний образ її розвитку.

Особливість феномену майбутнього базується на тому, що свідомість не тільки відображує те, чого ще не існує, але й породжує те, чого немає й те, що взагалі може не бути [2].

Образ майбутнього представляє собою цілісне уявлення людини про майбутнє, яке знаходиться у свідомості і постійно впливає на поведінку, діяльність людини, а також її емоційний стан. Цей образ містить чотири основних компоненти. У ціннісно-смысловий вимір включаються всі мотиви людини, її цінності, особистісні смисли, наміри. Когнітивний вимір включає в себе всі події, які очікуються